

УДК 81'372:791,43

Мирончук Ірина

(м. Острозька, Україна)

Національний університет «Острозька академія»

**ЛЕКСИКО-СТИЛІСТИЧНИЙ АНАЛІЗ ВТІЛЕННЯ ОБРАЗУ ЗЛА
В КІНОТРИЛОГІЇ «ВОЛОДАР КІЛЕЦЬ»**

У тезах проаналізовано лексичні та стилістичні засоби зображення образу зла, виявлені у кінотрилогії «Володар кілець». Основна увага зосереджена на їхньому значенні та функціях. Також розглядається вплив окремих засобів на реципієнта і подальше сприйняття тексту, його розуміння та інтерпретацію.

Ключові слова: кінодискурс, стилістичний засіб, лексичний засіб, антонім, порівняння, неологізм, алюзія, анафора.

В тезисах проанализированы лексические и стилистические средства изображения зла, обнаруженные в кинотрилогии «Властелин колец». Основное внимание сосредоточено на их значении и функциях. Также рассматривается влияние отдельных средств на реципиента и дальнейшее восприятие текста, его понимание и интерпретацию.

Ключевые слова: кинодискурс, стилистическое средство, лексическое средство, антоним, сравнение, неологизм, аллюзия, анафора.

The article analyzes lexical and stylistic devices, which depict the image of evil in The Lord of the Rings. The focus is on their meaning and function. It is also examined the influence of the use of some lexical and stylistic devices on the recipient and the ensuing comprehension of the text, its understanding and interpretation.

Key words: film discourse, stylistic device, lexical device, antonym, simile, neologism, allusion, anaphora.

Кінематограф є провідною галуззю мистецтва в нашому житті. За період свого існування з ХІХ ст. кінематограф змінив роз-

виток, ставши частиною не тільки культурного, але й суспільного життя в цілому. Кіно є популярним способом проведення дозвілля та відіграє важливу роль у формуванні світогляду людини. Кінодискурс не лише доносить до глядача певну інформацію, але й приховано апелює до його почуттів та підсвідомості, і, як результат, формує певні цінності, погляди та ідеї, які реалізуються використанням різноманітних мовних засобів. Саме тому, нам варто приділити значну увагу кінодискурсу.

Проаналізована нами кінотрилогія є джерелом соціокультурних, лінгвістично-мовознавчих тенденцій; тож таким чином ми змогли виявити та дослідити процеси, які відбуваються в англійському та американському мовленні, а також краще зрозуміти їх особливості та сферу вживання лексичних одиниць.

Кінодискурс – наймасовіший вид дискурсу. Інтерпретація поняття “дискурс” не є однозначною та сталою, оскільки існує багато підходів та методів аналізу даного терміну. Ми розглянули праці таких науковців, як Г. Почепцов, К. С. Серажим, М. Фуко, В. І. Карасик, А. О. Худолій, Джон Коркоран, М. Стабс, кожен з них здійснив чималий внесок у дослідження даного поняття, проте загальноприйнятого чіткого визначення так і не було виведено.

Мета нашого дослідження полягає в аналізі лексичних та стилістичних засобів характеристики зла, на прикладі тексту американської кінотрилогії “Володар кілець”. Реалізація мети передбачає виконання таких завдань: 1) розглянути основні концепції поняття “кінодискурс”; 2) виявити та описати основні стилістичні й лексичні маркери, використані у кінотрилогії; 3) здійснити аналіз лексики на позначення зла в даному тексті.

Кінодискурс – живий процес спілкування, який є основним різновидом міжособистісної взаємодії [4, с. 97]. У ширшому розумінні кінодискурс сприймають як довготривалий діалог, в якому інтерпретують сприйняття таких категорій, як минуле, теперішнє, час та простір [1, с. 39]. Він є джерелом соціального знання, засобом бесіди та мислення між героями фільму. Кінодискурс не тільки організовує і регулює деякі процеси взаємодії людей, впливає на їхній образ думок, формує ціннісні переваги,

але і відображає загальномовні тенденції. Що ж до кіно, то воно дублює наше життя, репрезентує його на екрані, відповідно, дискурси різних кінофільмів рясніють інформаційними мовними жанрами та привертають увагу глядачів [2, с. 103].

Об'єктом нашого дослідження є американська кінотрилогія «Володар кілець», англомовна версія.

Кінотрилогія П. Джексона «Володар кілець» є яскравим прикладом використання стилістичних та лексичних засобів для творення образів у кінодискурсі. Своєрідність мови фільму П. Джексона базується на багатстві словникового складу та спосібі його використання відповідно не тільки до предмета зображення, а й до психічного стану режисера, зокрема його психічного типу й темпераменту, які позначені пристрасстю й динамізмом. Здійснюючи лексико-стилістичний аналіз лексики кінотрилогії П. Джексона «Володар кілець», ми виявили такі мовні засоби для характеристики образів зла: неологізми, антоніми, порівняння, алюзію, анафору.

Перш за все зло зображено за допомогою неологізмів, які вдало підкреслюють його роль у кінофільмі. Авторські неологізми займають чільне місце в кінотрилогії «Володар кілець». Деякі індивідуально-авторські неологізми П. Джексона є контекстуальними та не існують поза ним. Це передусім іменники *orc* і *warg*, створені автором на позначення войовничих істот. Їхні жорстокість, хитрість й бруталність підкреслені в таких афористичних висловах Бороміра: *The wolf that one hears is worse than the orc that one fears. Where the warg howls, there also the orc prowls* [5]. За ритмікою і римою вони тяжіють до народних приказок, які створюють легендарний дух оповіді. У першому вислові орк порівнюється з хижим вовком, одвічним персонажем фольклору і європейського героїчного епосу. У другому вислові говориться, що гидкі сили Зла єднаються: де повзе один, там виле другий.

П. Джексон також використовує антоніми в кінотрилогії «Володар кілець». Прикладами використання антонімів, що стосуються водночас зла й добра, у кінофільмі є: *He watches in amazement and disgust* [5]. Антоніми захоплення та огида є протиставленням двох відчуттів людини, які тісно співіснують одне з

одним. У поданому реченні автор намагається передати глядачам стан невизначеності героя.

Одним з найуживаніших стилістичних засобів зображення негативних подій та героїв у кінофільмі є порівняння. Розглянемо приклади: *Where is the spring and the harvest and the tall corn growing? They have passed like rain on the mountain, like a wind in the meadow; The days have gone down in the West behind the hills into shadow* [5]. Теоден цитує вищесказане, коли його люди готуються до битви в Хельмовій ущелині. Дні слави, миру й процвітання закінчилися й пройшли, так само як погода і сезони змінюються, коли тінь, зло, смерть та загибель підкрадається. Це порівняння є дуже ефективним, так як перехід від «Золотої доби» до нового часу є досить різким і похмурим.

Негативні персонажі та події кінофільму зображено й іншими стилістичними засобами, такими як: алюзія та анафора. Алюзія служить певним «містком», який з'єднує попереднє з наступним, являє собою певний спосіб звернення думки до минулого і сприяє осмисленню і категоризації знань про світ. Стилістичний прийом алюзії широко розповсюджений і відіграє велику роль у створенні збагачених образами текстів різних жанрів, сприяючи підвищенню їх емоційно-оціночного змісту [3, с. 98]. Прикладами використання алюзії відтворення зла в кінотрилогії «Володар кілець» є:

But thirty silver pennies was a sore blow to him, and being cheated by Bill Ferny made it harder to bear [5]. Ця алюзія є відтворенням біблійного сюжету, а саме, зради: Іуда отримав 30 срібників за зраду Ісуса Христа. Таку ж кількість срібників було дано Білу, щоб він обманув хобітів.

Розглянемо ще одну стилістичну фігуру, яскраво представлену у кінотрилогії «Володар кілець». Мова йде про так звану анафору, що створюється повторенням одних і тих самих елементів мови на початку кожного паралельного ряду. Проілюструємо приклади використання лексичної анафори у фільмі. Наприклад: *One Ring to rule them all, One Ring to find them. One Ring to bring them all and in the darkness bind them* [5]. Повторення слів "One Ring" означає могутність персня, або точніше його небезпеку.

Один перстень, в якому величезна сила зла, здатен зруйнувати весь світ, повторення його підкреслює всю велич та важливість кільця.

Отже, зважаючи на всю багаторівневість та складність поняття кінодискурсу, ми можемо сказати, що кінодискурс – це суцільний, пов'язаний текст, який є вербальною складовою фільму в поєднанні з невербальними складовими (аудіо- та відео) та іншими, важливими для завершеності фільму та його розуміння екстралінгвістичними факторами.

Тож проаналізувавши лексико-стилістичні одиниці, які ми віднесли до засобів відображення зла, можна стверджувати, що саме вони становлять лексичну основу даного кінофільму. Саме ці ЛО насичують барвами мовлення героїв, передають картину в повному обсязі й є невід'ємною частиною кінодискурсу. Найважливішою, на нашу думку, у запропонованій вище класифікації є лексичні одиниці на позначення зла. Це найчисленніша підгрупа ЛО, на яку ми звернули особливу увагу, адже весь сюжет досліджуваного кінофільму, побудований на протистоянні добра й зла, життя та смерті. Вловлюючи смаки телеаудиторії, автори сценарію доклали зусиль, щоб задовольнити їх, навіть шляхом вживання лексики на позначення смерті. Варто зазначити, що було досягнуто високого рівня різноманітності, що свідчить як і про багатство англійської мови у цій сфері, так і про вміння сценаристів розуміти інтереси публіки.

Література:

1. Єфімов Л. П., Ясінецька О. А. Стилістика англійської мови і дискурсивний аналіз: Учбово-методичний посібник. – Вінниця: Нова Книга, 2004. – С. 46–80.
2. Карасик В. Языковые ключи / В. И. Карасик. – Волгоград: Парадигма, 2007. – 520 с.
3. Миронова, Н.Н. Дискурс-анализ оценочной семантики / Н. Н. Миронова. – Москва: Тезаурус, 1997. – 158 с.
4. Почепцов Г. Г. Теория коммуникации / Почепцов Г. Г. – Київ : «Ваклер» – 2001. – 656 с.
5. Lord of the Rings. – Режим доступу : <http://www.lordoftherings.net/>